Grundtvig kunne såmænd ikke have fundet på noget bedre

I Sukumaland følte jeg i 1970 at jeg begyndte at forstå det med Afrikas kultur

Af Knud Vilby, Mellemfolkeligt Samvirke

"Besøg på Sukumaland-museet hos father David Clement (box 76, Mwanza)".

Det er hvad der står under mandag den 5. januar i min gamle East African Community kalender fra 1970. Det var min første rejse til Afrika. Jeg havde været af sted i halvanden måned og ankom til Mwanza søndag den 4. januar med et tog, der var blevet lidt over et døgn forsinket i Morogoro. Jeg var nået til det stade, hvor jeg begyndte at fornemme at afrikansk tid ikke svarede helt til dansk stress, og hvor jeg skruede lidt ned på de overambitiøse journalistiske planer, jeg havde bragt med hjemmefra.

Og så mødte jeg Father Clement.

Det blev ikke noget vældig langt møde. Allerede on tirsdagen tog jeg båden videre over Victoria-søen til Bukoba, men for mig blev det et meget vigtigt besøg. Når jeg uden at grave i gamle noter og artikler genkalder, hvad jeg stadig klart husker, og hvad der stadig har betydning for mig selv i forbindelse med dette 27 år gamle besøg, så er der nogle enkelte helt markante ting, der skiller sig ud:

* Jeg var dybt betaget over i praksis at få dokumenteret, hvordan der her syd for Victoria-søen var dokumentation for, at et folk og et rige - Sukuma-folket - med egne konger kunne føre sin historie langt langt tilbage i tiden, ikke blot via den historiske overlevering, men også via historiske regenters tronstole, somvar blevet bevaret.. Pludselig begyndte jeg at forstå det der med, at det er en del af Afrikas kultur og virkelighed at mange nationer må eksistere indenfor den enkelte stats grænser. Besøget på det nystartede Sukumaland-museum, beskrivelsen af Sukuma-kongerækken, og synet af de mange gamle tronstole, var virkelig noget, der gjorde det abstrakte konkret

* Jeg var fascineret af af denne mærkelige hvide canadiske præst, der for alvor havde søgt at forstå en anden kultur, og som mente at en omplantning af kristendommen også måtte være en kulturel omplantning, hvor kirken ikke bare overførte men også modtog kultur. Kirkebygningen måtte arkitektonisk have afrikansk form, og når der skulle kaldes til gudstjeneste skulle man bruge trommen. Som jeg husker det - men jeg kan huske fejl - fortalte han, at klokken i den lokale kultur sammenlignedes med tyrenosser, og blandt andet derfor var det ikke nogen god ide at bruge klokken til at kalde folk sammen til gudstjeneste med. David Clement fortalte meget åbent om de problemer han havde med at overbevise den katolske kirke om sine synspunkter. Det lykkedes aldrig.

Oversat til mere generelt sprog kan man vel sige, at jeg begyndte at forstå at forudsætningen for kulturelt samarbejde ikke blot er den nødvendige anerkendelse af forskelligheder, men også forståelsen for, at disse forskelligheder ikke kun er til besvær men at de er en værdifuld styrke i samarbejdet..

27 år efter kan jeg godt finde på noget selvkritisk at sige om, at det var en katolsk hvid afrikaniseret canadier, der skulle få mig til at forstå disse sandheder. Men sådan var det altså.

Og jeg var ikke den eneste der fik lukket øjnene op i Sukumaland i disse år. Jeg kan roligt sige, at jeg ikke havde lod eller del i det, der siden voksede frem. For mig blev besøget først og fremmest noget, der gav mig stof til artikler og foredrag og forsøg på at forklare forskelligheder og ligheder mellem afrikanske og europæiske samfuind. Og alt det der.

Men der var som bekendt andre og langt mere varige kontakter. U-landsfonden af 1962 og lektor Skott var uden al tvivl den vigtigste af de allerførste. Det var hans møde med Clement i Sukumaland i 1972, som førte til at de første Sukumaland-dansere kom til Danmark i 1973 med alt hvad der siden fulgte, inclusive markeringen af utamaduni-dansens 25 års jubilæum i Danmark i år.

Som man nu blandt andet kan læse i Lupandes bog "The Sukuma of Tanzania - Bujora Cultural Centre" (der udkom for et par år siden og distribueres af DGI) kom der mange andre til, og hvor så meget andet i internationalt kultursamarbejde har sin tid og så igen dør ud, så holdt og holder kontakterne mellem Danmark og Sukumaland. Det er typisk for bredden i samarbejdet, at bogen om Sukumaland er udgivet med støtte af De Danske Gymnastik og Idrætsforeninger (DGI), at Mellemfolkeligt Samvirke i mange år har haft centret som partner, at Dansk Tanzaniansk Venskabsforening naturligvis har været en del af samarbejdet, og at danske museer også har spillet en rolle. Og så har jeg givetvis glemt nogle.

Kunst og kultur

I forbindelse med Image of Africa arrangementerne har vi ofte diskuteret grænserne mellem folkeoplysning og den form for kultur, der også kaldes kunst. Det kan man få mange timer til at gå med.

Også i den sammenhæng er Sukuma-samarbejdet imidlertid blevet noget helt særligt. Det omfatter både musikken, sangen og dansen og idrætten. Det har fastholdelsen af historien og hukommelsen som en vigtig dimension, og det rummer forsøg på at integrere traditionel afrikansk og moderne medicin i et projet, der også spænder fra tiden før til tiden efter.

Grundtvig kunne såmænd ikke have fundet på noget bedre.

Det er for så vidt typisk, at selv om jeg siden 1970 har rejst meget i Afrika, så har jeg siden først og fremmest mødt Sukumaland og inspirationen derfra i Danmark.

Det er ikke for meget at sige, at de første kulturudvekslinger og kulturbesøg i dette tilfælde voksede til en dansk kulturbevægelse. Utamaduni-danserne og Utamaduni-lejrene blev et begreb i Danmnark ikke blot indenfor det, der sommetider kaldes ulandsmiljøets glasklokke men langt bredere. Og ofte med appel til en anden type mennesker.

På den led har det, der i dag er Utamaduni dansegruppen og kulturforening, betydning ikke blot langt ud over Djursland og Århus, men også langt udenfor grænserne af de traditionelle ulandsinteresserede. Det der har fungeret frem og tilbage over kulturbroen mellem Danmnark og Tanzania har også i syd haft betydning langt ud over Sukumaland.

I de her år hvor danske politikere og planlæggere farer frem med unødvendige og unyttige faste forbindelser (broer og tunneller) både over og under jord og vand kan der være grund til at tænke over udgangspunktet for denne bro og meningen med den . "Daraja la utamaduni" betyder kulturbroen. Det var titlen på et af de første udvekslingsprojekter og utamaduni blev et begreb..

Utamaduni-broen er en meget anderledes bro. Med ordentlig vedligeholdelse kan den ikke blot få lang levetid men også hele tiden forandre og udvikle sig på en organisk måde. De mange mennesker i syd og nord, der er aktive i kultursamarbejdet går eller kører ikke på en fast forbindelse. De udgør selv broen og skaber og forandrer den hele tiden. Det er en bro mellem og af folk, en mellemfolkelig bro.

Og for at en vigtig ting ikke skal være glemt: Hver gang man støder ind i danske eller tanzanianske sukuma-dansere fremgår det, at det har været og er ret skægt at være med. Det er en vigtig kvalitet.